

Alojz Kaššák s kaňúrom okrúhlochvostým Tobym.

Unikátna tradícia

Lov na líšky orlami je unikátna tradícia a **naše sokoliarstvo patrí medzi svetovú špičku**. Do konca roka máme poslednú šancu zapísať aj slovenské sokoliarstvo na Zoznam nehmotného kultúrneho dedičstva UNESCO.

Jana Čavojská, spolupracovníčka Pravdy

Muži s orlami na zápätiach sa rozostavia na dopredu dohodnuté miesta. Čakajú. Ani sa nehnú. Nechávajú na seba pršať dážď. Každý pozoruje lúku pred sebou. Ak sa na nej zjaví líška, sokoliar, ktorý je najbližšie, má vypustiť orla. Skrotený, no stále dostatočne divý dravec naletí nad zviera

a zhodnotí svoje šance. Líška je silný nepriateľ... Pri vzájomnom súboji by líška mohla vtáka zraníť tak, že by ho to v prírode stálo život. Ak sa orol rozhodne bojovať, vrhne sa k zemi a zasekne pazúry do koristi. Keď nie je úspešný, čaká na svojho pána. Až keď opäť sedí na jeho sokoliarskej rukavici, môže vypustiť orla iný lovec. Nikdy nesmú byť vo vzduchu dva vtáky.

Lov na líšky orlami je unikátna tradícia, ktorá sa asi nikde nezachovala tak ako na Slovensku. Naše sokoliarstvo patrí medzi svetovú špičku. Ako jediní vyučujeme tento predmet na základnej škole, stredných školách aj univerzitách. V roku 2006 začali sokoliari zo Spojených arabských emirátov pripravovať zápis sokoliarstva na Zoznam nehmotného kultúrneho dedičstva UNESCO.

Miroslav Micenko ako prvý odchoval na Slovensku orlíčatá po umelom oplodnení.

Lov na líšky, zajace alebo srnčiu zver orlami znamená aj dlhé čakanie.

Medzi sokoliarimi z trinástich krajín, ktoré oslovili, boli aj slovenskí. Paradoxne, ostatné z navrhovaných krajín aj niekoľko ďalších už na svetovom zozname sú. Slovensko tam stále chýba. Z nepochopiteľných dôvodov ho totiž nezapísali na náš národný zoznam. Slovenská komisia návrhy sokoliarov opakovane zamieťa. Ak zápis nestihneme tento rok, už sa na svetový zoznam nedostaneme. Pre sokoliarstvo sa v roku 2018 uzatvára.

Ako orlí samec

Alojz Kaššák je pre svoju orlicu Betty životným partnerom. Nazýva sa to imprint. Betty ho berie ako orlieho samca. Spolu tokajú a stavajú hniezdo, Betty každý rok znáša vajíčka, hoci neoplodnené. Pred Betty takto fungoval s jastrabicou Ambrou.

„Mal som ju od študentských čias. Absolvoval som s ňou dokonca aj vojenskú službu. Na vojenskom letisku v Hradci Králové sme spolu rok robili biologickú ochranu →

Orol skalný, náš najmajestätnejší dravec. FOTO: JANA ČAVOJSKÁ (4)

Aj v Kazachstane lovia s orlami.

Blízky vzťah medzi človekom a dravcom.

Chov dravca znamená povinnosti. Pre vtáka je chovateľ životným partnerom. Aj na držanie dravca sú predpisy. Ide o jeho bezpečnosť a pohodlie.

a chránili tak lietadlá pred kolíziou s vtákmi. Ambra mala na vojne vyššiu stravnú jednotku ako ja.“

Bola aj prvou jastrabicou, ktorá hniezdila v zajatí. Vtedy Miroslav Micenko začína s prvými úspešnými pokusmi s umelým odchovom dravcov na Slovensku. Ambra sa stala náhradnou mamou pre jeho orlíčatá. „Občas sme pod ňu dávali aj mláďatá, ktoré vypadli z hniezda. Bola to vynikajúca mama. Keď som pracoval na projekte záchrany orla skalného, pomohla tiež. U orlov totiž funguje kaninizmus. Vyliahnu sa obyčajne dve mláďatá, ale silnejší súrodenec toho slabšieho zabije. Odoberali sme preto jedno z mláďat z hniezda a vychovávala ich Ambra. Keď obdobie kaninizmu pominulo, vrátili sme mláďa späť do hniezda. Populácia orla skalného je teraz na Slovensku stabilizovaná so stopäťdesiatimi pármí.“

Pre Alojza Kaššáka je sokolarstvo skutočné, žijúce dedičstvo ľudstva. „Zrodilo sa pred štyritisíc rokmi na stepiach Strednej Ázie a ešte dnes, v 21. storočí, sa ním ľudia živia. Pri odchovoch dravcov, pri biologickej ochrane letísk a poľnohospodárskych plôch, pri výrobe sokoliarskych pomôcok, pri predvádzaní dravcov,“ vypočítava. „Je to životný štýl. Dravec vyžaduje váš čas každý deň.“

Pri skúsenom sokoliarovi

Hovorí sa, že sokolarstvo do našich končín priniesli Huni. Kmeň zo Strednej Ázie plienil Európu v 4. storočí. Podľa povesti sa Atila, vodca Hunov, pri love so sokolom dostal až na dnešnú Podunajskú nížinu, ktorá mu veľmi pripomínala jeho rodnú stredoázijskú step. Historické záznamy svedčia o tom, že sokolarstvo na našom území fungovalo naprieč dejinami. „Posledné

masové záznamy máme z obdobia buržoáznej revolúcie. Potom šľachta a šľachtické poľovačky, o ktorých sa písalo v kronikách, zanikli. Sokolarstvo si však udržali jednotlivci. Horári, lesníci, ľudia, ktorí predtým dravce pre šľachticov cvičili,“ vysvetľuje Alojz Kaššák. „O nich sa už však v kronikách nepíše. Od buržoáznej revolúcie do roku 1971 sme našli len tri písomné záznamy o sokoliaroch. Ale tradícia predsa prežila.“

Pred päťdesiatimi rokmi založili sokoliar prvý Československý sokoliarsky klub. V roku 1971 vznikol Slovenský klub sokoliarov pri Slovenskej poľovnickej komore. Sokoliar Ivan Maroš študoval na Strednej lesníckej škole v Liptovskom Hrádku a založil tam prvý sokoliarsky krúžok. Neskôr vzniklo niekoľko ďalších. Sokolarstvo sa opäť dostávalo do povedomia.